

Fra Kina til Danmark: mobilitetsmønstre gennem 100 år

Mette Thunø, lektor, Kinastudier, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet, mettethunoe@au.dk

Stig Thøgersen, professor, Kinastudier, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet, stig.thogersen@cas.au.dk

Artiklen beskriver først den kinesiske migrationshistorie til Danmark og viser, hvordan mobiliteten fra kinesiske landområder i de senere år er blevet afløst af en overvægt af studerende og højtuddannede specialister. De kinesiske migranternes koncentration i restaurationsbranchen er med Kinas økonomiske udvikling blevet mindre udpræget. Derefter ser vi nærmere på den voksende uddannelsesmigration fra Kina og dens politiske kontekst. Den kinesiske stat lægger stor vægt på at styrke de kinesiske migranternes loyalitet over for Kina, så diasporapolitikken og de rammer, den etablerer for organiseringen af kineserne i Danmark, er emnet for næste afsnit. Til slut konkluderer vi, at det højere uddannelsesniveau hos migranterne formentlig vil betyde, at de kan aktivere netværk og ressourcer af stor betydning for det kulturelle, økonomiske og politiske samarbejde mellem Danmark og Kina. Samtidig vil migrationen blive af mindre permanent karakter og mere præget af migranternes mobilitet i forbindelse med globale virksomheders skiftende behov for arbejdskraft overalt i verden.

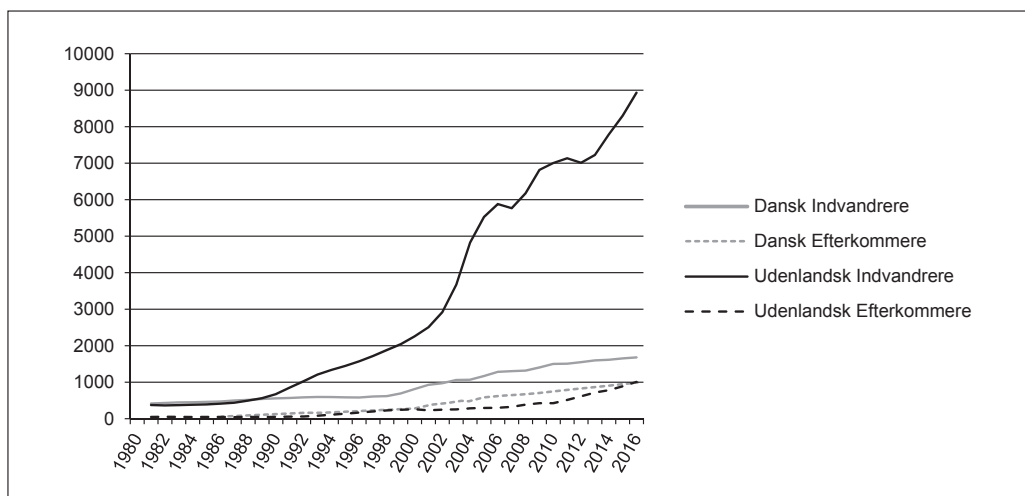
Dansk-kinesiske forbindelser er mere end udvekslinger af varer og indgåelse af politiske aftaler. I denne artikel analyserer vi migration fra Kina til Danmark, som har resulteret i, at omkring 12.000 kinesere med efterkommere har bosat sig mere eller mindre permanent i Danmark ved årsskiftet 2015 (figur 1). Selvom den kinesiske migration til Danmark er relativt begrænset sammenlignet med migrationen fra lande som f.eks. Tyrkiet,

så har de mennesker, der siden begyndelsen af 1900-tallet er flyttet fra Kina til Danmark, haft væsentlig indvirkning på de to landes og befolkningers indbyrdes forhold. Vi viser, hvorledes Kinas udvikling fra et relativt økonomisk tilbagestående land til en international magtfaktor med en klar diasporapolitik har forandret de kinesiske migranternes socio-økonomiske og socio-kulturelle profil. Flertallet er nu studerende og højtuddannede, hvilket kan få anseelig økonomisk, politisk og kulturel betydning for fremtidens forhold mellem Danmark og Kina.¹

Migration fra Kina i historisk perspektiv

De farverige »Chinatowns« bliver ofte betragtet som de vigtigste manifestationer af global kinesisk migration, men dette indtryk er noget forvrænget i forhold til Kinas lange migrationshistorie. Kinesere har emigreret i århundreder, først primært til Sydøstasien og efterfølgende til hele verden, og har afhængigt af de lokale betingelser og forhold tilpasset sig modtagerlandenes samfund. I 2008 omfattede de kinesiske migranter og deres efterkommere ifølge de officielle kinesiske beregninger 45 mio. Størstedelen af dem kunne lokaliseres til Asien (78 procent), men et stadig stigende antal er de seneste 30 år migreret til Nordamerika, Australien og Europa (10 mio.). 2 mio. kinesiske migranter

Figur 1. Folketal efter oprindelseslandet Kina, statsborgerskab, herkomst og tid

Kilde: Danmarks Statistik, »Statistikbanken, Befolkning og valg« (FOLK2) (www.statistikbanken.dk)

* I Danmarks Statistiks klassifikation af »herkomst« er medtaget indvandrere og efterkommere med dansk og kinesisk (udenlandsk) statsborgerskab. For kinesiske statsborgere gælder diverse typer af opholdsgrundlag.

og deres efterkommere skulle således befinde sig i Europa i 2008 (Zhuang, 2012).

En del af den kinesiske migration til Europa har også fundet vej til Danmark. Ligesom danskere begyndte at bosætte sig i Kina fra anden halvdel af 1800-tallet for at benytte sig af de nye muligheder for at bedrive handel og missionsvirksomhed (Boyer Thøgersen i dette nummer; Baark, 2000: 137-42; Gjerø, 2008; Hinrup, 2008), rejste kinesere til Europa i starten af 1900-tallet for at handle med bl.a. *chinoiserie* og senere åbne restauranter med kinesisk mad (Thunø, 1997). Kinesere, som i begyndelsen af det 20. århundrede bosatte sig i København, kom dog primært som del af folkeudstillinger, som cirkusartister eller strandede sømænd uden intentioner om at slå sig ned permanent i Danmark. De første kinesere, som i 1902 valgte at forblive i Danmark, var således del af en gruppe på 34, som blev inviteret som udstillingsobjekter til Tivoli. Folkeudstillinger var på dette tidspunkt

populære i København, og ud over fremvisningen af kinesere kunne københavnere i begyndelsen af århundredet også beskue bl.a. japanere, indere, grønlandere og afrikanere (Andreassen og Henningsen, 2011). De udstillede kinesere var fra Canton-området og tog københavnere med storm. Da truppen skulle forlade Tivoli, ønskede ca. halvdelen at blive i København, hvilket politiet tillod, da de kunne ernære sig som artister og tjener i tehuse eller barer. De giftede sig med danske kvinder og etablerede familier, men fik derudover ingen nævneværdig indflydelse på den efterfølgende migration fra Kina til Danmark (Thunø, 1997).

De tidligste migrationsnetværk med indflydelse på mobiliteten mellem Kina og Danmark blev skabt af kinesiske småhandlere, der i 1930'erne solgte stenudskæringer og andet nips fra Qingtian og Wenzhou i Zhejiang provinsen, og af sømænd fra den sydlige ø Hainan, som strandede i Danmark

under 2. Verdenskrig. Begge grupper blev karakteristiske for den tidlige kinesiske migration til Europa, der via netværk ankom på lykke og fromme, men u-intenderet kom til at udgøre grundstammen i den tidlige migration (Benton og Pieke, 1998). De småhandelnde blev suppleret af første generation af kinesiske studerende, som studerede på stipendier eller ved egne midler i bl.a. Berlin, Paris og London (Benton, 2008; Harnisch, 1999; Levine, 1993; Live, 1998). Omkring et dusin kinesiske studerende blev før og efter 2. Verdenskrig optaget på Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole og Den Kongelige Farmaceutiske Højskole i København med henblik på at vende tilbage til Kina, men på grund af 2. Verdenskrig og kommunisternes magtovertagelse i Kina i 1949 forblev også en del af disse i Danmark og etablerede familier (Thunø, 1997).

Efter 2. Verdenskrig muliggjorde de transnationale kinesiske migrationsnetværk i Europa, at information spredtes hurtigt, herunder nyheder om det tiltagende antal kinesiske restauranternes succes i de store europæiske byer. I 1949 blev den første kinesiske restaurant, Asiahouse, etableret i Farvergade i det centrale København, og ligesom i resten af Europa gjorde efterkrigstidens generelle interesse i udenlandske forhold, at Asiahouse blev et tilløbsstykke. Hermed blev den fremtidige kinesiske niche-økonomi etableret også i Danmark, og mange kinesiske restauranter blev oprettet, typisk først som partnerskaber og senere som familieforetagender. De mange nye restauranter gjorde det muligt for nye kinesiske migranter at komme til Danmark og ernære sig som restaurationsansatte (Thunø, 1997).

I 1960'erne ændredes det hidtidige kinesiske migrationsmønster sig, da kinesere fra Hong Kong via England kom til Danmark for at udbrede et nyt kinesisk fastfood koncept. Inspireret af populariteten i først Liverpool og senere hele Storbritannien (Watson, 1975)

begyndte de nytilkomne kinesiske migranter at opkøbe bl.a. danske smørrebrødsbutikker for at åbne, hvad der senere blev kendt under betegnelsen »kinesisk grillbar«. Størst succes fik Sai-chiu Van, en af de kinesiske dimittender fra Landbohøjskolen, som i 1960 etablerede virksomheden Daloon, som kom til at specialisere sig i industriel produktion af kinesiske forårsruller (Nielsen, 1985).

Daloons arbejdskraftbehov og de kinesiske grillbarers popularitet skabte yderligere økonomisk grundlag for ny kinesisk migration. Kinesiske familier fra Hong Kong, Singapore og Taiwan begyndte i større stil at ankomme til Danmark, mens indvandringen fra Folkerepublikken Kina stort set ophørte som følge af forbuddet mod udrejse under Kulturrevolutionen (1966-76). Muligheden for arbejde på Daloon fabrikken for senere at blive selvstændig erhvervsdrivende på grundlag af en overskuelig investering i en grillbar og samtidig at kunne få sine familiemedlemmer til Danmark via familiesammenføring tiltrak mange kinesiske familier, særligt fra kriserammede Hong Kong.

Som resultat af mulighederne inden for restaurations- og fastfood branchen bosatte kinesiske familier sig ud over i hovedstaden også i provinsbyer ud over hele landet. Det distribuerede bosættelsesmønster medvirkede til, at der i udgangspunktet ikke blev etableret en »Chinatown« i Danmark, hvilket ligeledes var tilfældet i de øvrige europæiske lande. Frem til 1990'erne var dette distributionsmønster og de kinesiske migranternes primære økonomiske engagement i restaurationsbranchen med lange eftermiddags- og aftenarbejdstider medvirkende til, at migranterne sjældent havde mulighed for eller ressourcer til at deltage i uddannelses- eller sociale aktiviteter. Integrationen i det danske samfund blev for mange af begrænset karakter, og heller ikke stærke kulturelle eller religiøse foreninger baseret på etnisk herkomst opstod i denne periode. Først i 1990'erne, hvor an-

tallet af kinesiske migranter og deres efterkommere nåede op på 3.500 personer (inkl. personer fra Hong Kong, Macao og Taiwan) (Thunø, 1997: 178), opstod etniske foreninger af betydning. En paraply-forening – Den Kinesiske Forening – blev etableret i 1991 i København og suppleret med en lørdagsskole i 1992 for at understøtte de nye generationer i at lære kinesisk sprog og kultur. Foreningen er i dag den største med omkring 500 betalende kinesiske familier.²

I det nye årtusinde kom de kinesiske migranternes etniske nicheøkonomi under åbenlyst pres fra andre migrantgrupper, der med succes præsenterede danskerne for nye typer af etnisk mad som det japanske, thailandske og vietnamesiske køkken. De kinesiske migranter formåede ikke at nyfortolke det kinesiske køkken, men forsøgte sig i stedet med at omlægge til f.eks. sushi. Det er blevet tydeligt i gadebilledet, at de kinesiske grillbarer og restauranter er blevet trængt i defensiven af andre etniske grupper og dansk uddannede restauratører med mod på at præsentere asiatisk mad af høj kvalitet. Ved indgangen til det nye årtusinde var den kinesiske økonomiske niche ikke længere attraktiv for anden-generations kinesiske migranter, og da kinesisk migration som resultat af Kinas økonomiske udvikling derudover skiftede karakter til i dominerende grad at blive konstitueret af studerende og professionelle, var et århundredes kinesiske migrationshistorie på vej ind i en ny fase.

Nye migrationsmønstre med Kinas globalisering

Efter magtskiftet i 1977, hvor Deng Xiaoping overtog ledelsen i Kina og officielt blåstemplede emigration, begyndte mobiliteten fra Kina til Danmark igen at øges. Den kinesiske diaspora blev atter officielt værdsat og opfordret til at styrke Kinas økonomiske reformer med investeringer og viden (Thunø, 2001). Som følge heraf genoplivede mange lokaliteter som f.eks. provinserne Zhejiang og Fujian

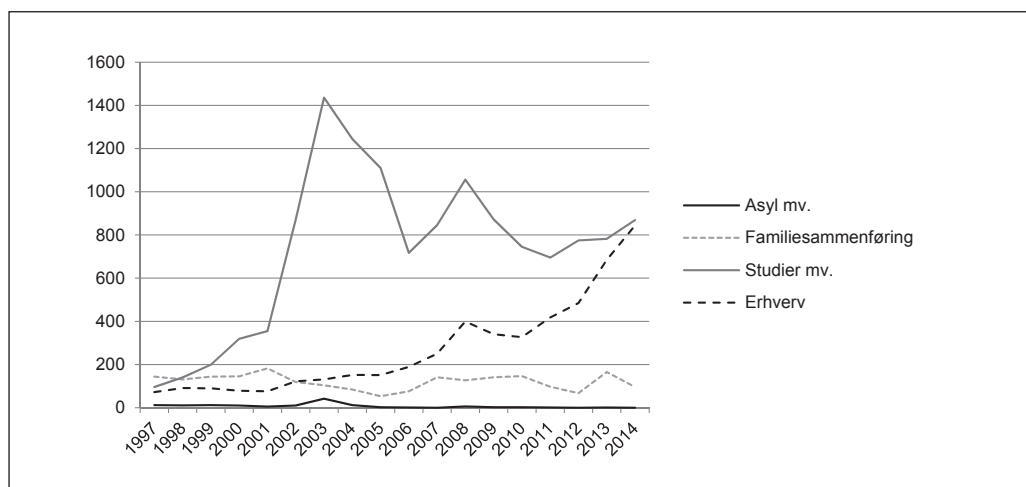
deres traditionelle migrationspraksisser, og migranter begyndte i stærkt stigende omfang at søge mod Europa, USA og Australien frem for til Asien.

Migranterne, som kom til Danmark, forsøgte sig først med at arbejde i grillbarer og restauranter, men blev hurtigt begrænset af de forringede indtjeningsmuligheder. I Europa blev den genoplivede kinesiske migration i stedet rettet mod Central- og Sydeuropa, hvor kinesiske migranter skabte et marked for salg af bl.a. billige kinesiske hverdagsvarer og tekstiler. I modsætning hertil blev kinesisk migration til Danmark og andre lande i Europa, Nordamerika og Australien fra slutningen af 1990'erne primært forøget pga. Kinas satsning på at hæve landets teknologiske og naturvidenskabelige niveau ved at opfordre kinesiske unge til at gennemføre deres studier i udlandet (Thunø, kommende).

Figur 2 viser, at uddannelse i Danmark blev det dominerende opholdsgrundlag for kinesisk indvandring i det nye årtusinde (primært personer på videregående uddannelser og ph.d.-uddannelser) med omkring 800 personer i 2014. Indførelsen i 2005 af studieafgifter for studerende fra lande uden for EU og strengere krav til kinesiske studerendes optag på danske folkehøjskoler førte umiddelbart til et fald i antallet af kinesiske studerende, men niveauet ser nu ud til at have stabiliseret sig. Samtidig steg antallet af kinesiske specialister (f.eks. ingeniører, IT-medarbejdere og forskere) og deres tilknyttede familiemedlemmer med opholdstilladelser i forbindelse med udøvelsen af et job i Danmark. Antallet af kinesiske migranter, som i denne periode blev familiesammenført med herboende kinesere eller danskere, forblev begrænset til under 200 årligt.

Kinas uddannelsessatsning i forhold til Danmark startede efter Kulturrevolutionen. I 1979 blev 20 kinesiske studerende på 17-18 år sendt til Danmark for først at lære dansk og

Figur 2. Årlig indvandring af personer fra Kina efter opholdstilladelsestyper

Kilde: Danmarks Statistik, »Statistikbanken, Befolkning og valg« (VAN8) (www.statistikbanken.dk)

herefter at læse tekniske og naturvidenskabelige fag på Danmarks Tekniske Højskole og Københavns Universitet. De studerendes videre skæbne afspejler svagheden ved Kinas strategi i denne periode. De unge studerende foretrak næsten uden undtagelse livet i Vesten, og størstedelen af den første gruppe af studerende i Danmark opholder sig i dag stadig uden for Kina. Så vidt vi er informeret, er der kun en enkelt af dem, der har beholdt sit kinesiske statsborgerskab.³

Kinas satsning på at uddanne ungdommen i udlandet blev fra starten finansieret gennem statsstipendier, men i 1984 blev det tilladt at privatfinansiere udlandsstudier, og i 2014 var over 92 procent af de kinesiske studerende i udlandet selvbetalere (ICEF Monitor, 2014). Dette betød en kraftig vækst i antallet af kinesiske studerende i udlandet, men også, at relativt færre vendte tilbage, fordi myndighedernes disciplineringsredskaber over for selvbetalerne ikke var specielt effektive. Tendensen til, at Kina mistede dygtige unge til udlandet, blev særligt udtalt efter juni 1989, hvor de kinesiske studerende i udlandet blev skræmte

og oprørte over den brutale nedkæmpelse af demonstranterne på Den Himmelske Freds Plads i Beijing og i andre kinesiske storbyer (Chang og Deng, 1992).

Ideologiske kampagner, der søgte at tvinge de studerende hjem, havde kun begrænset effekt, og i 1992 introducerede den kinesiske regering en mere fleksibel og imødekommende politik under sloganet: »Vi støtter studier i udlandet, opfordrer de færdiguddannede til at vende hjem og giver dem frihed til at komme og gå som de vil« (Simon og Cao, 2009: 219-220). Denne politik, som stadig fastholdes, varslede en begyndende ændring i den kinesiske ledelses opfattelse af den globale situation. Jiang Zemin, der var Kinas Kommunistiske Partis generalsekretær fra 1989 til 2002 og Folkerepublikkens præsident fra 1993 til 2003, mente, at: »den nuværende og fremtidige globale kamp grundlæggende [er] en kamp om højt kvalificerede mennesker« (Jiang, 2001: 31). Ifølge Jiang ville teknologisk innovation snarere end militær magt blive nøglen til succes på fremtidens globale scene, og Kina måtte finde på nogle modtræk,

hvis landet skulle klare sig i konkurrencen (Jiang, 2001).

Denne grundopfattelse har ført til en strategi, der tager sit udgangspunkt i ideen om hjernemobilitet snarere end hjerneflugt. Kina satser stadig på at få de højtuddannede til at vende tilbage, men ikke nødvendigvis permanent. Idealet er snarere, at de skal indgå i globale netværk for på den måde at skaffe Kina adgang til den mest avancerede viden og teknologi. Det passer udmærket med de forestillinger, som mange kinesiske udlandsstuderende gør sig, om at opnå »statsborgerskab i den udviklede verden«, dvs. at opnå en fleksibilitet, der gør det muligt for dem selv at vælge, hvor i verden de til enhver tid vil opholde sig (Fong, 2011).

Kina er nu blevet det land i verden, der har flest studerende uden for egne grænser, og i 2012 kom 22 procent af alle internationale studerende på videregående uddannelser i OECD-landene fra Kina (OECD, 2014). I Danmark afspejles kinesiske unges forøgede mobilitet for alvor i det nye årtusinde, hvor antallet af kinesere med opholdstilladelser til at studere overstiger alle andre typer af opholdsgrundlag frem til 2012, hvor de danske myndigheder udsteder flere tilladelser til kinesiske specialister og deres pårørende end til kinesiske studerende (jf. figur 2). En situation, der delvis afspejler, at kinesiske dimittenter opnår arbejde i Danmark, og at globaliseringen af danske og kinesiske virksomheder kræver import af specialiseret kinesisk arbejdskraft. De kinesiske studerende søger stadig primært mod de naturvidenskabelige og merkantile uddannelser, men der er også en stigende interesse for bl.a. professionsuddannelser inden for velfærdsområdet, hvor Danmark har et godt ry i Kina, og hvor de studerende ser ud til i høj grad at tage værdierne bag den danske velfærdsmodel til sig (Thøgersen, 2015).

Kinas diasporapolitik og dens aftryk i Danmark

Omkring årtusindeskiftet havde Kinas styrkede økonomiske position i verden og globaliseringen generelt gjort det muligt at satse på den kinesiske diaspora til yderligere at styrke Kinas internationale position. Deng Xiaoping havde særligt haft fokus på at tilskynde den kinesiske diaspora i Sydøstasien til at foretage investeringer i Kina, men fra begyndelsen af årtusindet blev diasporapolitikken i overvejende grad vendt mod de nye kinesiske migranter, der primært slog sig ned i USA, Canada, Australien og Europa.

Som mange andre diaspora-lande betragter Kina i dag sin diaspora, der er spredt ud over et stort antal strategisk vigtige lande, som en betydningsfuld økonomisk og politisk magtfaktor i en stadig mere globaliseret verden. Diasporaens ressourcer og transnationale netværk baseret på informationsteknologiens mange muligheder har fået en tiltagende vigtig betydning for Kina. Kinas fortsatte økonomiske udvikling kræver ikke kun Kinas stærkere involvering i internationale forhold gennem en mere proaktiv udenrigspolitik (Yan, 2014). Den kræver også, at Kina styrker sit image, og det skal diasporapolitikken i tiltagende grad medvirke til. Præsident Hu Jintao, som ledede Kina fra 2002-2012, udtrykte således for første gang i 2011, at den kinesiske diaspora fremover forventedes at indtræde i rollen som *public diplomats* for Kina og styrke udlandets positive opfattelse af Kina samt bedrive lobbyvirksomhed til fordel for Kinas interesser i udlandet. Med andre ord skal diasporaen medvirke til at højne Kinas *soft power* for dermed at styrke Kinas position som dagsordensættende i internationale organisationer, bilaterale relationer, osv. (Thunø, kommende).

For at få diasporaens loyale støtte til at agere som *public diplomats*, styrke Kinas omdømme og påvirke de respektive civilsamfunds ikke-statslige aktører (medier, virksomheds-

ledere, tænketanke, forskere, religiøse ledere, NGO'er m.fl.) satser Kina fortsat på at udøve indflydelse på og definere diasporaen igennem tre klassiske områder: uddannelse, medier og foreninger. Den kinesiske stat investerer et ukendt, men omfattende antal ressourcer i at understøtte undervisningen i kinesisk sprog og kultur for nye generationer, invitere samme gruppe på sommerlejr i Kina osv. Staten opkøber og søger indflydelse på de kinesiske diasporamedier samt organiserer eller påvirker kinesiske frivillige foreninger gennem opbygningen af tætte relationer til ledelserne og gennem finansiering af f.eks. store paraply-konferencer i Kina (Liu, 1998; Sheng, 2015). Herudover er staten særligt interesseret i at få højtuddannede kinesere til at vende tilbage eller arbejde kortvarigt i Kina, og den forsøger at tiltrække talenterne til særlige innovationsklynger og inkubationsmiljøer i de mest økonomisk udviklede kinesiske storbyer eller tilbyde dem veludstyrede laboratorier på de bedste kinesiske universiteter (Zweig, 2013).

Kinas forstærkede fokus på at styrke de kinesiske migranternes loyalitet og indskrive diasporaen som *public diplomats* er i Danmark primært kommet til udtryk gennem etableringen af officielle foreninger og aktiviteter for studerende (Association of Chinese Students and Scholars in Denmark), for professionelle (Association of Chinese Experts in Denmark) og imod Taiwans selvstændighed (China Council for the Promotion of Peaceful National Unification Denmark). En koordineret handling fra de kinesiske ambassaders og konsulaters side sikrer global udbredelse af disse foreninger, som herefter organiseres i større paraplyorganisationer, der lettere kan håndteres og samles til store konferencer og andre aktiviteter i Kina og udlandet. Disse aktiviteter finder sted parallelt til foreninger etableret på eget initiativ af kinesiske studerende og professionelle. Ligeledes udøver den kinesiske ambassade som i andre lande indflydelse på de seks kinesiske weekendsko-

ler i Danmark i form af undervisningsmaterialer og støtte til diverse skoleaktiviteter og undervisertræning. Skolernes organisering og drift finansieres imidlertid af skolernes brugere selv. For de kinesiske myndigheder udgør de officielle foreninger et potentielt redskab, men der er samtidig tale om en balancegang, da en for tydelig politisk styring kan skræmme mange studerende og andre migranter væk.

Nyt transnationalt migrationsmønster

Kinas økonomiske udvikling og diasporapolitik har i Danmark såvel som i andre lande medvirket til at forandre mobiliteten fra Kina, og den særlige nicheøkonomi omkring restaurationsbranchen tiltrækker ikke længere kædemigranter i samme omfang som før. Kinesisk migration til Danmark består nu primært af studerende og erhvervsaktive. Danske uddannelsesinstitutioner udgør i stigende grad et trækplaster og er medvirkende til at forøge mobiliteten fra Kina til Danmark. En del dimittender forbliver i Danmark og finder arbejde baseret på deres danske uddannelsesbeviser, mens andre vender tilbage til Kina eller drager videre til andre lande. Kinesiske virksomheders forøgede globale aktiviteter har endvidere skabt basis for at etablere sig i udlandet og bl.a. ansætte kinesisk arbejdskraft. Dette er tilfældet i Danmark med f.eks. it- og televirksomheden Huawei og softwareudbyderen Asiainfo Linkage, som har åbnet nordiske servicecentre i hhv. København og Ålborg. I rekordåret 2014 var de kinesiske investeringer i Danmark dog stadig begrænset til, at 17 virksomheder etablerede sig eller udvidede deres aktiviteter (Børsen, 2014). Denne udvikling forventes at fortsætte og vil antageligvis bidrage til stigende indvandring af kinesiske specialister til Danmark.

Kinesisk migration til Danmark vil nok i mindre grad end tidligere blive permanent og snarere transnationalt defineret af bl.a. multinationale virksomheders skiftende behov

for arbejdskraft overalt i verden og kinesiske iværksætteres engagement i virksomheder i udlandet. De langsigtede virkninger af disse nye migrationsmønstre er svære at forudsige, men det højere uddannelsesniveau hos migranterne vil sandsynligvis betyde, at de kan aktivere netværk af stor betydning for det kulturelle, økonomiske og politiske samarbejde mellem Kina og Danmark. Hvor de tidligere migranter primært havde forbindelser til deres egen slægt og hjemstavn, vil den nye generation kunne knytte deres danske uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser til centrale aktører mere bredt i kinesisk forsknings- og forretningsliv.

Samtidig er der en god chance for, at fremtidens permanent eller midlertidigt tilflyttede kinesere stadig vil blive opfattet positivt af majoritetssamfundet, ligesom det i høj grad var tilfældet med de tidligere generationer af kinesiske migranter. Fremtidens migranter fra Kina til Danmark vil overvejende stå for typiske middelklasseværdier som selvforsørgelse, høj vægt på uddannelse af den opvoksende generation, vidensdeling i internationale netværk osv. Kinesiske studerende på de danske uddannelsesinstitutioner og de erhvervsaktive kinesiske specialister vil, uanset om de tager tilbage eller forbliver i Danmark, højst sandsynligt komme til at stimulere et endnu mere tæt og langsigtet samarbejde mellem Danmark og Kina inden for alle samfundsområder.

Noter

1. I denne artikel er »diaspora« bredt defineret som heterogene, mobile grupper af mennesker spredt på mange destinationer, men med en fortsat orientering i forhold et »hjemland« og fastholdelse af en eller anden type af etnisk gruppemarkering.
2. Se foreningens hjemmeside: www.huaren.dk/foreningen/, tilgæet d. 4. januar 2016.
3. Oplysningerne bygger på Stig Thøgersens interviews i 2013 med to studerende fra denne gruppe. Se desuden Thøgersen (under udgivelse).

Referencer

- Andreassen, Rikke og Anne Folke Henningsen (2011), *Menneskeudstilling. Fremvisninger af eksotiske mennesker i Zoologisk Have og Tivoli*, København: Tiderne Skifter.
- Benton, Gregor og Edmund Terence Gomez (2008), *The Chinese in Britain, 1800-Present: Economy, Transnationalism, Identity*, New York: Palgrave Macmillan.
- Benton, Gregor og Frank N. Pieke, red., (1998) *The Chinese in Europe*, New York: St. Martin's Press.
- Børsen (2014), »FAKTA Kinesiske investeringer i Danmark«, 31. december, p. 10.
- Baark, Erik (2000), »Wires, Codes and People. The Great Northern Telegraph Company in China 1870-90«, i Brødsgaard, Kjeld Erik og Mads Kirkebæk, red., *China and Denmark: Relations Since 1674*, Copenhagen: NIAS Press, pp. 119-52.
- Chang, Parris og Zhiduan Deng (1992), »The Chinese Brain Drain and Policy Options«, *Studies in Comparative International Development*, 27(1): 44-60.
- Fong, Vanessa (2011), *Paradise Redefined: Transnational Chinese Students and the Quest for Flexible Citizenship in the Developed World*, Stanford: Stanford University Press.
- Gjerø, Simon Rom (2008), *Kaldet til Kina: danske missionærers liv og oplevelser i Manchuriet 1893-1960*, Højbjerg: Univers.
- Harnisch, Thomas (1999), *Chinesische Studenten in Deutschland: Geschichte und Wirkung Ihrer Studienaufenthalte in Den Jahren von 1860 bis 1945*, Mitteilungen des Instituts für Asienkunde, 300.
- Hinrup, Hans Jørgen (2008), *Danmark i Shanghai: 1846 til 1962*, Aarhus: Statsbiblioteket.
- ICEF Monitor (2015), *Number of Chinese outbound students up by 11% in 2014*, 31. marts.
- Jiang, Zemin (2001), *Lun »sange daibiao«* (Om »de tre repræsentationer«), Beijing: Zhongyang wenxian chubanshe.
- Levine, Marilyn A. (1993), *The Found Generation. Chinese Communists in Europe during the Twenties*, Seattle & London: University of Washington Press.
- Liu, Hong (1998), »Old Linkages, New Networks: The Globalization of Overseas Chinese Voluntary Associations and Its Implications«, *The China Quarterly*, 155: 582-609.
- Live, Yu-Sion (1998), »The Chinese Community in France: Immigration, Economic Activity, Cultu-

- ral Organization and Representations«, i Benton, Gregor og Frank N. Pieke, red., *The Chinese in Europe*, New York: St. Martin's Press, pp. 96-124.
- Nielsen, Hanne Grove (1985), *Daloon, 25 års jubilæum, 1960-1985*. Nyborg: Daloon.
- OECD (2014), *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*, OECD Publishing, pp. 350, 356-9.
- Sheng, Ding (2015), »Engaging Diaspora Via Charm Offensive and Indigenised Communication: An Analysis of China's Diaspora Engagement Policies in the Xi Era«, *Politics*, 35(3-4): 230-44.
- Simon, Denis Fred og Cong Cao (2009), *China's Emerging Technological Edge: Assessing the Role of High-End Talent*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Thunø, Mette (1997), *Chinese Migration to Denmark: Catering and Ethnicity*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet.
- Thunø, Mette (2001), »Reaching out and Incorporating Chinese Overseas: The Trans-Territorial Scope of the PRC by the End of the 20th Century«, *The China Quarterly*, 168: 910-29.
- Thunø, Mette (kommende), »China's New Global Position: Changing Policies towards the Chinese Diaspora in the 21st Century«, London: Routledge.
- Thøgersen, Stig (2015), »»I will change things in my own small way«: Chinese Overseas Students, »Western« Values, and Institutional Reform«, *Journal of Current Chinese Affairs*, 44(3): 103-24.
- Thøgersen, Stig (under udgivelse), »Chinese Students in Europe: Policies, Experiences and Prospects«, *European Review*, 24 (2), maj, 2016.
- Watson, James L. (1975), *Emigration and the Chinese Lineage: The Mans in Hong Kong and London*, Berkeley: University of California Press.
- Yan, Xuetong (2014), »From Keeping a Low Profile to Striving for Achievement«, *The Chinese Journal of International Politics*, 7(2): 153-84.
- Zhuang, Guotu og Jingying Zhang (2012), »Zhongguo xin yimin de leixing he fenbu« (»Kategorisering og distribution af Kinas nye migranter«), *Shehui Kexue* (Social Science), 12: 4-11.
- Zweig, David og Huiyao Wang (2013), »Can China Bring Back the Best? The Communist Party Organizes China's Search for Talent«, *The China Quarterly*, 215: 590-615.